

ПРЕГЛЕД НА ФАКТИ БР. 1 ЗА ДИГИТАЛНО ПОСРЕДУВАНИ СОБИРИ И СТАНДАРДИТЕ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ

European Center for
Not-for-Profit Law

 #right2freeassembly

01. ШТО СЕ ДИГИТАЛНО ПОСРЕДУВАНИ СОБИРИ?

Дигитално посредуван собир е собирање на повеќе од едно лице за конкретна цел, кое се случува или со помош на, или по пат на дигитални комуникациски технологии, како што се: мобилни телефони, интернет или социјални медиуми.

Не толку одамна, традиционалната дефиниција за „мирнен собир“ ги вклучуваше само физичките собири на поединци заради протест, одбележување на одредени настани или заради учество во општествени/рекреативни активности. Сепак, денес, нашиот сè подигитален свет отвара нови начини за организирање на овие собири, па дури и нови виртуелни простори за одржување, или барем за искажување на поддршка за истите.

Накратко, можеме да ги категоризираме дигитално посредуваните собири на следниов начин:

- **Дигитално овозможени:** се случуваат во физички простори но тоа е олеснето со дигиталните технологии (конкретно, интернет), бидејќи истите претходно преку нив биле дискутирани, организирани и/или промовирани;
- **Дигитално базирани:** целосно се одржуваат во виртуелен простор (најчесто на интернет);
- **Хибридни:** со елементи од претходните два. На пример, организирани се преку социјални медиуми, а се одржуваат и на физички простор и онлајн, или започнале на некој физички простор но продолжиле онлајн, или обратно.

Sweden
Sverige

ICNL
INTERNATIONAL CENTRE
FOR NOT-FOR-PROFIT LAW

Текст на Европскиот центар за непрофитно право (ECNL) во рамки на регионалниот проект „Следење на правото на слобода на собирање“. Проектот е

овозможен од страна на Меѓународниот центар за непрофитно право (ICNL) преку Иницијативата за граѓански простор финансиран од Владата на Шведска. Мислењата изразени со овој документ не ги изразуваат ставовите на Владата на Шведска. Авторот ја сноси целата одговорност за изразената содржина.

02. МОЖЕТЕ ЛИ ДА НИ ДАДЕТЕ НЕКОЛКУ ПРАКТИЧНИ ПРИМЕРИ?

Овде листа на неколку практични примери за дигитално посредувани собири:

- **XR: [Extinction Rebellion](#)**: глобалното еколошко движење користи веб страница и социјални медиуми за да организира улични протести и истовремено да ги промовира протестите и поддршката ширум светот;
- **[¡Democracia Real YA! \(Вистинска демократија веднаш!\)](#)**: Шпанското движење против политиките на штедење во 2011 започна со демонстрации организирани најпрво преку социјални мрежи и дигитални форуми. Сега веќе постана дигитална платформа, која функционира како форма на неформално здружение каде можат да се објавуваат општествени прашања и дебати и да се користат како основа за идни улични протести;
- **[Komitet Obrony Demokracji – KOD \(Комитет за заштита на демократијата\)](#)**: полско локално граѓанско движење, покренато во 2015 како одговор на уставната криза, а кое набрзо се претвори во национално движење. Организира редовни протестни акции и онлајн и на улица, за различни политички прашања.
- **[No Somos Delito \(“Ние не сме криминал”\)](#)**: првата холограмска кампања во светот, организирана во Шпанија во 2015, каде беа прикажани илјадници виртуелни слики на демонстранти како маршираат пред Собранието на протест против Законот за безбедност на граѓаните, кој забрануваше физички демонстрации пред владините згради и институции.
- **[#thisflag во Зимбабве](#)**: спонтан онлајн собир предводен со хаштагот #thisflag, настанат како одговор, поддршка и солидарност со видео објавено од страна на граѓанин во 2016 на Facebook и други социјални медиуми, на кое тој ги користи боите на знамето на Зимбабве да ја осуди разочарувачката економска криза и репресијата на Владата во земјата;
- **[SaveTheInternet.in во Индија](#)**: онлајн протест/кампања започната во 2015 со барање за интернет неутралност. Беа користени „хактивистички“ техники, како поплавување на веб страницата на регулаторното тело на индискиот телеком со шаблон-електронски писма и пораки за протест и петиции.
- **[The Citizens’ Assembly во Ирска](#)**: настана во 2016, се состои од 100 граѓани (со право на глас на референдум, и избрани по случаен избор заради добивање на репрезентативен примерок на ирското општество) заради дискутирање на клучни теми како климатски промени, абортус, родова еднаквост, уставни реформи и слично, и да креираат извештаи со препораки на кои Владата мора да даде одговор. По избивањето на Ковид-19 пандемијата, на 17ти октомври 2020, ги продолжи своите сесии и работа целосно онлајн.

Да. Општиот коментар (ОК) бр. 37 на Комитетот за човекови права на Обединетите нации кон членот 21 ([Право на мирни собири](#)) на [Меѓународниот пакт за граѓански и политички права \(МППЧ\)](#) појаснува дека Пактот ги штити мирните собири без оглед на тоа каде се случуваат, односно без оглед на тоа дали се на физички простор или онлајн, па дури и комбинација на двете. (ОК, став 6)

Овој ГК препознава дека новите комуникации ја нудат можноста за собири кои ќе бидат целосно или делумно онлајн, и често играат интегрална улога во организирање, учество и во мониторинг на физички собири. (ОК, став 10)

Не е неопходно. Различни форми на заштитени собири можат да имаат различни форми на регулирање, па дури и никакви. Фактот дека луѓето можат да комуницираат онлајн не треба да се користи како основа за ограничување на собирите во живо. Особено е битно дека онлајн интеракциите не треба да бидат предмет на правни режими креирани за регулирање на собири во живо.

Еве еден пример со обврска за претходно известување: ГК појаснува дека кога може разумно да се очекува влијанието на собирот врз правата на другите да биде минимално заради природата, локацијата, ограничениот број или времетраење, таквиот собир треба да биде исклучен од обврската за претходно известување (ОК, став 72).

03. Па, дали протестите кои се одвиваат во онлајн просторот се заштитени со меѓународните стандарди за човекови права? Па дури и на виртуелните состаноци преку ZOOM, TEAMS и слично?

Со други зборови, заштитата на правото на мирни собири е проширена и на учество и организирање на собири од далечина, вклучително и на оние кои се исклучиво онлајн (став 13). Оттука, помошните активности кои се случуваат онлајн или на друг начин зависат од дигиталните услуги се исто така заштитени со член 21, МППЧ (ОК, став 34)

04. Дали ова значи дека државата може да им ги наметне на организаторите истите обврски како и за физичките собири (на пример, претходно известување)?

Од собирите кои се случуваат делумно или целосно онлајн не се очекува да имаат исто влијание врз безбедноста, јавниот ред и сл., како собирите кои се случуваат на физички места. Ова е уште поочигледно кога онлајн собирите се случуваат спонтано, без претходно планирање. Навистина, ГК ја исклучува потребата од информирање во случај на спонтани собири дури и за физички простори кога нема доволно време да се обезбеди известување (ОК, став 72).

05. Но, кои се обврските на државата да ги заштити дигитално посредуваните собири, вклучително и онлајн собирањата?

Државите мора да **го почитуваат, обезбедат** и олеснат уживањето на правото на мирни собири и да ги заштити учесниците на истите без дискриминација (ОК, став 8). Кога власта воведува ограничувања, тие мора да се јасно утврдени со закон и мора да бидат неопходни во демократското општество како и пропорционални на интересите на државна безбедност или јавна сигурност, јавен ред, заштита на јавно здравје или морал, или заштита на правата и слободите на другите (Член 21, МПГПП и ОК, став 36).

Овие обврски се однесуваат и на дигитално посредуваните собири.

Поточно:

- Државите не смеат да ја блокираат или спречат интернет конекцијата или пристапот до содржина во врска со мирни собири (ОК, став 34);
- Државите мора да обезбедат дека активностите на обезбедувачите на интернет услуги и нивните посредници неоправдано не вршат ограничување на собири или право на приватност на нивните учесници (ОК, став 34);

Собирањето, задржувањето и споделувањето на лични податоци и информации на лицата вклучени во мирните собири, вклучително и преку следење на социјалните медиуми заради собирање на информации за учество на мирни собири, мора постојано да подлежи на независен и транспарентен надзор и преглед бидејќи може да претставува повреда на приватност (Член 17, МПГПП и ОК, став 62).

Општо земено, државите треба да имаат правна рамка која ги опфаќа поединците кои го уживаат своето право да учествуваат на онлајн собири, од пристап до интернет, до заштита на лични податоци, и од олеснување на електронски средства за учество до соодветни мерки за надзор.